

die dikwijls tot woonplaats dienen aan slangen, muizen en mieren, om niet te spreken van ander gespuis.

Een andere soort uit een ander geslacht dier boomvarens, maar toch in veel met de vorige overeenkomend, is de veel kleinere, niettemin om haar sierlijkheid opvallende *Hemitelia latebrosa* METT. Het is een meerstammige, soms vaker vertakte varen, die om haar sterke uitstoeling en de spruitvorming op verschillende plaatsen langs den stam, door een Soendanees als pakoe rioeng ¹⁾ wordt onderscheiden.

Hoewel nu deze twee en nog andere soorten allesbehalve zeldzaam zijn, en zelfs in de meest bewoonde bergstreken niet ontbreken, zij het dan ook beperkt tot onbenutte rivierkanten of ongenaakbare steilten, toch zal men deze varens nauwelijks een enkele maal van haar kroon beroofd vinden. Naar ik hoorde, zou het sap uit de gekneusde jonge scheuten gebruikt worden als een verkoelend middel tegen koorts; het lichaam van den patiënt wordt er dan geheel mee ingesmeerd.

¹⁾ *Rioeng* beteekent: omringen, omgeven.

R. C. BAKHUIZEN V. D. BRINK.

VRUCHTZETTING BIJ *Pseudodatura suaveolens*, een der Witte Ketjoeboeng-Soorten.

Dit onderwerp werd in de Tropische Natuur vroeger reeds een paar maal ter sprake gebracht: het eerst door VAN ZIJP in 1920 (bldz. 113 e.v.) bij de bespreking van de groote verschillen van de in het opschrift vermelde en een aanverwante, vroeger tot het geslacht *Datura* gebrachte ketjoeboengs met de echte *Datura*'s; en in 1922 (bldz. 37) nog eens door ondergeteekende om een aanvullende waarneming te melden.

Daaruit bleek, dat *Pseudodatura suaveolens*, een uit Mexico afkomstige plant, op Java slechts hoogst zelden tot vruchtzetting overgaat. ¹⁾ Het is daarom wel interessant de volgende waarneming te vermelden. In 1921 ontving ik van de Plantentuin te Buitenzorg een vijftal stekken van genoemde plant. De stekken werden te Fort de Kock (920 M. boven zee) uitgeplant, en ontwikkelden zich zeer voorspoedig. De planten hebben reeds 3 of 4 maal gebloeid en prijken dan telkens met een groot aantal bloemen, zooals dit op Java pas op iets groter hoogte plaats heeft.

Het merkwaardige is nu, dat waar deze *Pseudodatura* op Java slechts bij hooge uitzondering tot vruchtzetting overgaat, dit hier geregeld plaats heeft. Uit elke bloem, zonder een enkele uitzondering, ontwikkelt zich een vrucht, die in voorkomen geheel overeenstemt met de afbeelding en beschrijving door den Heer VAN ZIJP van de vrucht van *Pseudodatura arborea* gegeven. Zooals men in diens artikel kan lezen, is de vruchtzetting van deze laatste soort op Java niet zoo'n zeldzaamheid.

De vruchten hebben een zeer langen tijd noodig om rijp te worden; de rijpe zaden komen geheel overeen met die van *P. arborea*. Zoals de heer VAN ZIJP ook reeds opmerkte, is de mededeling van MUSCHLER, als zou deze soort een eivormige, opgerichte, met vier kleppen openspringende doosvrucht bezitten, dus geheel onjuist.

Herbarium-materiaal van bloeiende takken, vruchten in alcohol en rijpe zaden werden door mij aan de Plantentuin in Buitenzorg verzonden.

Wat nu de oorzaken zijn, dat deze plantensoort, naar hier overgebracht, wat vruchtzetting aangaat, zich zo anders gedraagt dan op Java, zal wel moeilijk te verklaren zijn. Behalve aan klimaatsverschillen zou men ook kunnen denken aan de bestuiving door andere insekten dan op Java. Nauwkeurige waarnemingen omtrent het insektenbezoek van deze planten, heb ik niet verricht. Het meest schijnen de bloemen hier bezocht te worden door een kleine angelloze bij (*Trigona spec.*) met lichtbruin achterlijf, een soort, die mij ook van Java bekend is.

Fort de Kock. Nov. 1922.

EDW. JACOBSON.

¹⁾ In 1921 werd een vrucht van *P. suaveolens* ingezameld op den weg van Tjibodas naar Kandang Badak.

(Red.)